

Četrti hrvatski slavistički kongres, Varaždin–Čakovec, 5.–8. september 2006

Da so bile tudi slovenistične teme del *Četrtega hrvaškega slavističnega kongresa*, ki je v prvih septembrskih dneh v Varaždinu in Čakovcu gostil več kot 170 hrvaških in tujih kroatistov ter slavistov, bi na prvi pogled lahko sklepali že po plakatih, ki so obveščali o kongresu, in po grafični opremi ostalega informativnega kongresnega gradiva. Na platnicah *Programa*, *Zbornika sažetaka*, *Uvodnih predavanj* in treh knjižic z utemeljitvami nagrad je namreč reprodukcija prve strani postile Antona Vremca, tiskane v Varaždinu leta 1586, z besedami (v prečrkovanju): »znovič spravlena s slovenskim jezikom« (poudarila V. T.). Že na plenarnem predavanju predsednika izpostave Matice hrvatske v Čakovcu, **Zvonimira Bartolića**, z naslovom *Hrvatski kajkavski književni jezik izvan Hrvatske* pa smo se imeli priložnost poučiti, da bi takšno sklepanje lahko bilo napačno:

Ktetik slovenski v Prekmurju je ekvivalenten ktetiku slovenski – slovinski na Hrvaškem do devetnajstega stoletja. Tudi etnonima Sloven do devetnajstega in začetka dvajsetega stoletja ne moremo imeti za ekvivalent etnonima Slovenec. Do asimilacije Sloven – Slovenec je prišlo v dvajsetem stoletju. (Tu in v naslednjih navedkih prevedla V. T.)

Odgovor, ali gre v zgornjem primeru za slovensko izdajo ali za tisk v hrvaškem, kajkavskem knjižnem jeziku 16. stoletja, torej ni enoznačen. Kar pa nikakor ne zanikuje trditve, da v kongresne okvire ni bila vključena tudi slovenistika. O tem priča že imenovano predavanje, ki se naslanja na spoznanja slovenskega jezikoslovja, literarne vede in folkloristike ter v širšem zgodovinskem okvirju obravnava vplive hrvaškega kajkavskega knjižnega jezika na besedila, nastala na današnjem slovenskem prekmurskem in štajerskem ozemlju.

Hrvaški slavistični kongres, katerega začetek prirejanja sega v leto 1995, ko se je v Pulju odvijalo prvo tovrstno znanstveno srečanje, naj bi praviloma potekal vsaka štiri leta v

drugem delu Hrvaške (leta 1999 v Osijeku, leta 2002 v Zadru). Letos sta ga pod visokim pokroviteljstvom predsednika Hrvaškega sabora, **Vladimirja Šeksa**, in v organizaciji ožjega pripravljalnega odbora, ki mu je predsedoval **Marko Samardžija**, gostili dve mestni središči Hrvaškega zagorja in Medjimurja. Ker gre za področje kajkavskega narečja in kajkavskega knjižnega jezika, kjer se je (prav v Varaždinu) rodil in je pokopan tudi znameniti hrvaški eruditski slavist Vatroslav Jagić (1838–1923), sta dve izmed kongresnih tematskih področij bili izbrani v skladu s krajem odvijanja kongresa (*Kajkavska sestavnica hrvatskoga jezika i književnosti*, *Europski dosezi hrvatskoga jezikoslovja: Vatroslav Jagić i njegovo doba*), na Jagićev grob pa je bil položen venec. Medtem ko je na temo kajkavskega jezika bilo predstavljenih 17 referatov in o Jagiću 20, so se ostali prispevki porazdelili med drugih pet sekcij: *Slavenski kontekst hrvatskoga jezika i književnosti* (41), *Normiranje hrvatskoga jezika u 20. stoljeću* (25), *Hrvatski jezik i književnost u nastavi* (21), *Hrvatski modernizmi 20. stoljeća* (20) in *Religiozna lirika u hrvatskoj ranonovovekovnoj književnosti* (7). Večina domačih udeležencev je prišla s hrvaških univerz in visokih šol ter raziskovalnih ustanov (Institut za etnologiju i folkloristiku, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje, Staroslavenski institut, Zavod za lingvistička istraživanja, Zavod za znanost o književnosti ipd., tudi Leksikografski zavod Miroslav Krleža), tuji referenti so prispeli iz 17 držav (Avstralije, Avstrije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Češke, Črne gore, Italije, Kanade, Madžarske, Makedonije, Nemčije, Nizozemske, Poljske, Rusije, Slovenije, Švedske, Ukrajine). Svečana otvoritev in del spremljevalnega programa (podelitev nagrad, ogled gledališke predstave v kajkavščini) sta potekala v prostorih poznobaročne palače Erdödy (varaždinske glasbene šole), metodična sekcija se je odvijala na Visoki učiteljski šoli v Čakovcu, vsi ostali referati (predviden je tudi zbornik

vseh prispevkov) pa so bili predstavljeni v predavalnicah Fakultete za organizacijo in informatiko, v stavbi nekdanjega jezuitskega oz. pavlinskega samostana v središču Varaždina.

V prvi sekciji je z referatom o odnosu mladega Jagića do hrvaške jezikovne zgodovine nastopil tudi **Stjepan Damjanović** z Oddelka za kroatistiko zagrebske Filozofske fakultete, avtor pregledne monografije *Opširnost bez površnosti: podsjetnik na život i djelo Vatroslava Jagića* (Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada, 2006). Posebej za kongres je knjiga izšla v dopolnjeni obliki – tudi s ponatisom prispevka Jagićeve ocjene Miklošičevih djela, ki je bil najprej objavljen v slovenskem *Miklošičevem zborniku* (Ljubljana, 1993). V kajkavski sekciji poleg obilice zanimivih referatov velja omeniti prispevek **Jože Skoka**, upokojenega profesorja z zagrebske Filozofske fakultete, enega najboljših poznavalcev hrvaške kajkavske književnosti, ki je izpostavil pojav umikanja novokajkavske in novočakavske književnosti iz sodobnih antologij (kljub veliki produkciji tovrstne književnosti). Tudi slovenistično zanimiva je bila predstavitev prispevka *Goranska kajkavština i goranska dijalektalna književnost* **Josipa Lisca** z Oddelka za kroatistiko in slavistiko zadrške univerze, ki je vsebovala omembo manj uzavečenega dejstva, da govorijo kajkavsko (kot govorci prehodnih govorov z mnogimi slovenskimi primesmi) tudi prebivalci Gorskega kotarja. Veliko prispevkov v edini izključno jezikoslovno orientirani sekciji je bilo namenjenih prevpraševanju hrvaške jezikovne norme: *Aktualnost hrvatskih jezičnih savjetnika 20. stoljeća* (**Lane Hudeček, Milice Mihaljević, Luke Vukojevića** z Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje), *Rječnici kao sredstvo normiranja hrvatskog leksičkog fonda u 20. stoljeću* (**Jochena Raeckeja** z Univerze v Tübingenu), *Kako govoriti prema novome pravopisu?* (**Iva Škarića** z Oddelka za fonetiko zagrebske Univerze), **Andrea Zorka Kinda Berlakovich** z dunajske univerze pa je predstavila prispevek *Pokušaji normiranja gradišćanskohrvatskoga jezika u 20. stoljeću*.

V literarnovedni sekciji je z referatom »Takva je naša sreća bila!« (*Velike sudbine malih ljudi u prozi Miljenka Jergovića*) med drugimi nastopila **Durda Strsoglavac** z Oddelka za slavistiko ljubljanske Filozofske fakultete in predstavila Jergovićev roman *Dvori od oraha* (2003) in kratkoprozno zbirko *Inšallah Madona, inšallah* (2004), »prozni remiks bosanskih sevdalink in dalmatinskih ljudskih pesmi«. Metodična sekcija je obsegala prispevke od učenja hrvaškega jezika in književnosti v osnovni in srednji šoli do spoznanj, izkušenj in priporočil učenja hrvaščine kot drugega/tujega jezika. S slednjim, natančneje z *Jezikovnim testiranjem hrvaškega jezika kot tujega/drugoga jezika*, so se v prispevku, ki ga je predstavila **Vesna Požgaj Hadži** z Oddelka za slavistiko ljubljanske Filozofske fakultete, ukvarjale še **Tatjana Balažić Bulc** (z istega oddelka) in **Ina Ferbežar** s Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Predstavljene in izpostavljene so bile 15-letne izkušnje ljubljanskega Centra, ki bi pri hrvaški vzpostavitvi preverjanja znanja na visoki ravni bile lahko v veliko pomoč.

Največ, kar 41 prispevkov, je bilo uvrščenih v sekcijo Slovanski kontekst hrvaškega jezika in književnosti, kamor so sodile tudi primerjalne, kroatistično-slovenistične teme. **Barbara Riman** z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani in **Kristina Riman** z Gimnazije Andrije Mohorovičića na Reki sta pripravili kontrastivno analizo nabožne pesmi, katere variante se pojavljajo na Slovenskem in Hrvaškem: *Pojava zajedničke motivike na hrvatskim i slovenskim prostovima na primjeru pjesme Ta zvezda*. **Zvonko Kovač** z Oddelka za južnoslovanske jezike in književnosti zagrebske Filozofske fakultete je z besedilom *Ekokulturni identitet hrvatske književnosti prema južnoslavenskim* spodbudil razpravo o vzporednicah med kulturo in naturo na primeru domače in tujih/drugih književnosti. **Ivana Latković** z istega oddelka je predstavila referat *Cankar i Matoš u usporedbama* ter izpostavila cilj analize dveh slovensko-hrvaških sodobnikov

iz obdobja moderne: »Ugotoviti, kateri elementi znotraj slovenskega in hrvaškega monoliterarnega sestava so prevzeti iz splošne evropske književnosti in kako funkcionirajo v novem okolju«. **Vladka Tucovič** je v prispevku *Delež hrvaške kratke proze v opusu Zofke Kveder* opozorila na stvarne napake, do katerih v raziskovanju pisateljčinega slovensko-hrvaškega opusa zaradi prepovršnega poznavanja na obeh straneh prihaja tako v hrvaški kot slovenski literarni vedi (in leksikografiji).

V tej sekciji je z referatom *Herderizam u ilirizmu* nastopil tudi ugledni nemški slavist, dolgoletni profesor na Univerzi Georga Augusta v Göttingenu in tokratni prejemnik nagrade Vatroslava Jagića, ki jo Hrvaško filološko društvo podeljuje tujim slavistom, akademik **Reinhard Lauer** (roj. 1935). Svoji bibliografiji, ki obsega več kot 700 znanstvenih, strokovnih in literarnokritičnih enot (tudi o slovenski književnosti), je letos dodal še monografijo *Aleksander Puškin. Eine Biographie* (München, 2006) in svojo drugo, hrvaški književnosti posvečeno knjigo *Okviri hrvatske književnosti* (Zagreb, Hrvatsko filološko društvo, 2006). Kot je v utemeljitvi nagrade zapisal Zvonko Kovač, je Lauer »s svojim interkulturnim slavističnim, še posebej pa kroatističnim in primerjalno južnoslavističnim raziskovanjem, predanim učiteljskim delom in obsežno strokovno dejavnostjo prispeval neprecenljiv delež k hrvaški slavistiki in kroatistiki.« Nagrado Stjepana Ivšića,

poimenovano po hrvaškem jezikoslovcu Ivšiću (1884–1962), je posthumno prejel **Stjepko Tježak** (1926–2006), »nesporno najpomembnejši hrvaški metodik hrvaškega jezika« (iz utemeljitve Stjepana Babića, Josipa Lisca in Vlada Pandžića), nagrado Antuna Barca, poimenovano po hrvaškem literarnem zgodovinarju Barcu (1894–1955), pa **Stanko Lasić** (roj. 1927), »literarni zgodovinar, teoretik, esejist, bibliograf, urednik in prevajalec« (iz utemeljitve Vinka Brešića), med drugim avtor obsežnih bio- in bibliografskih del o Miroslavu Krleži, npr. *Krležologija ili Povijest kritičke misli o Miroslavu Krleži* (1989–1993).

Iz »hrvaške prestolnice baroka«, kjer se je kongres pričel ravno dva dni zatem, ko se je bil zaključil festival uličnega gledališča *Špincirfest*, je poldnevna ekskurzija udeležence vodila še v Medjimurje: Čakovec, Sv. Martin na Muri in v Štrigovo. Varaždinsko kongresno dogajanje bo ostalo v lepem spominu po odličnih in nadvse gostoljubnih organizatorjih ter po štirih septembrskih dnevih presenetljivo tople zgodnje jeseni.

Vladka Tucovič
Univerza na Primorskem, Fakulteta za
humanistične študije Koper
vladka.tucovic@guest.arnes.si